

Як національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності можуть взаємодіяти з Європейським комітетом із соціальних прав в межах системи моніторингу Європейської соціальної хартії

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Як національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності можуть взаємодіяти з Європейським комітетом із соціальних прав в межах системи моніторингу Європейської соціальної хартії

Докторка Клер Лугарре,
викладачка Університету Ольстера,
Школа права

Думки, висловлені в цій роботі, є відповідальністю автора(-ів) і не обов'язково відображають офіційну політику Ради Європи.

Відтворення уривків (до 500 слів) дозволяється, за винятком комерційної мети, за умови збереження цілісності тексту, запобігання використанню уривку поза контекстом, наданню неповної інформації або введенню читача в оману іншим чином стосовно характеру, обсягу або змісту цього тексту. Текст оригіналу повинен завжди позначатися таким чином: «© Рада Європи, рік публікації».

Усі запити щодо відтворення/перекладу всього або частини цього документа слід надсилати до Директорату з питань комунікацій Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex або publishing@coe.int). Усю іншу кореспонденцію щодо цього документа слід надсилати до Департаменту соціальних прав Генерального директорату прав людини та верховенства права (DGI) Ради Європи (F-67075 Strasbourg Cedex або social.charter@coe.int).

Дизайн обкладинки та верстка:
Відділ виготовлення документів і публікацій (SPDP), Рада Європи.

Фото: Shutterstock.

Цю публікацію не було відредаговано редакційною групою SPDP з метою виправлення друкарських і граматичних помилок.

© Рада Європи, лютий 2024 р.
Надруковано в Раді Європи.

Зв'яжіться з нами:

Департамент соціальних прав

Генерального директорату прав людини

та верховенства права

Рада Європи

1 quai Jacoutot, F-67075

Strasbourg Cedex

Ел. пошта: social.charter@coe.int

Переклад публікації українською мовою

здійснено проектом Ради Європи

«Посилення соціального захисту в

Україні», що впроваджується в межах

Плану дій Ради Європи для України

«Стійкість, відновлення, відбудова» на

2023-2026 рр.

Зміст

ВСТУП.....	7
<u>Що таке Європейська соціальна хартія?.....</u>	<u>7</u>
<u>Два договори.....</u>	<u>7</u>
<u>Спеціальна система.....</u>	<u>8</u>
<u>Європейський комітет із соціальних прав.....</u>	<u>8</u>
<u>Контактні дані.....</u>	<u>9</u>
ПРОЦЕДУРА РОЗГЛЯДУ КОЛЕКТИВНИХ СКАРГ.....	11
<u>Що таке процедура розгляду колективних скарг?.....</u>	<u>11</u>
<u>Які організації можуть подати скаргу до Європейського комітету із соціальних прав?.....</u>	<u>12</u>
<u>Яким чином організації можуть подати скаргу до Європейського комітету із соціальних прав?.....</u>	<u>13</u>
<u>Як працює процедура розгляду колективних скарг?.....</u>	<u>14</u>
ПРОЦЕДУРА ЗВІТНОСТІ ЩОДО ПРИЙНЯТИХ ПОЛОЖЕНЬ.....	18
<u>Що таке процедура звітності щодо прийнятих положень?.....</u>	<u>18</u>
<u>Які організації можуть подавати додаткову інформацію разом з національними звітами?.....</u>	<u>19</u>
<u>Яким чином організації можуть подавати додаткову інформацію до Європейського комітету із соціальних прав?.....</u>	<u>19</u>
<u>Як працює процедура звітності щодо прийнятих положень?.....</u>	<u>20</u>
<u>Де можна знайти відповідну документацію про попередні звіти щодо прийнятих положень?.....</u>	<u>22</u>
ПРОЦЕДУРА ЗВІТНОСТІ ЩОДО НЕПРИЙНЯТИХ ПОЛОЖЕНЬ.....	25
<u>Як працює процедура звітності щодо неприйнятих положень?.....</u>	<u>25</u>
ПРОЦЕДУРА ЗВІТНОСТІ AD HOC.....	27
<u>Що таке процедура звітності ad hoc?.....</u>	<u>27</u>
<u>Як працює процедура звітності ad hoc?.....</u>	<u>27</u>
<u>Де можна знайти відповідну документацію щодо процедур звітності ad hoc?.....</u>	<u>28</u>
ДОДАТОК 1:.....	29
<u>Графік подання звітів щодо прийнятих положень та звітів ad hoc і графік висновків Європейського комітету із соціальних прав.....</u>	<u>29</u>
ДОДАТОК 2:.....	31
<u>Графік подання письмової інформації в контексті процедури звітності щодо неприйнятих положень.....</u>	<u>31</u>

Вступ

Що таке Європейська соціальна хартія?

- Європейська соціальна хартія — це міжнародний договір, який захищає соціальні та економічні права у державах-учасницях Ради Європи, зокрема права, що пов'язані з працевлаштуванням, безпекою на роботі, охороною здоров'я, житлом, освітою, соціальним захистом та добробутом. Вона вимагає забезпечення соціальних та економічних прав без дискримінації й особливо наголошує на захисті вразливих груп, як-от люди старшого віку, діти, особи з інвалідністю та мігранти.
- Європейська соціальна хартія вважається аналогом Європейської конвенції з прав людини, яка орієнтована на громадянські та політичні права. Хартія ґрунтується на тих самих принципах універсальності, неподільності та взаємозалежності, що й інші документи з прав людини.
- Більшість держав-учасниць Ради Європи ([42 із 46](#)) висловили офіційну згоду дотримуватися положень Хартії шляхом «ратифікації» цього договору. Через «ратифікацію» держави стають «сторонами» Хартії та, відповідно, юридично зобов'язані гарантувати права, закріплені в цьому договорі.

Два договори

Співіснує дві версії Європейської соціальної хартії: [початкова, прийнята у 1961 році, та переглянута версія, прийнята у 1996 році](#). Остання версія охоплює більше прав, як-от права осіб старшого віку або право на захист від бідності та соціального відчуження, й оновлює кілька прав, які вже містяться в початковій версії. Переглянута Хартія призначена для поступової заміни Хартії 1961 року. Держави можуть бути сторонами однієї з цих версій, а не обох. Наразі більшість держав ([35 із 42](#)) ратифікували переглянуту версію Європейської соціальної хартії. Коли держава ратифікує переглянуту Хартію, вона зобов'язана дотримуватися принаймні тих положень, які відповідають прийнятим нею положенням Хартії 1961 року.

— Вирішуючи працювати з процедурами моніторингу Європейської соціальної хартії, національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності повинні перевірити, яка версія Європейської соціальної хартії «ратифікована» відповідною державою-сторонаю (лише підписання недостатньо). Таку інформацію можна знайти в [таблиці підписів та ратифікацій](#).

Спеціальна система

— Хартія заснована на системі ратифікації à la carte. Це дозволяє державам-сторонам обирати положення, які вони приймають як юридично обов'язкові: вони не змушені приймати усі положення Європейської соціальної хартії. Проте держави-сторони повинні зобов'язатися виконувати щонайменше 10 статей або 45 пронумерованих пунктів Хартії 1961 року чи щонайменше 16 статей або 63 пронумеровані пункти переглянутої Хартії.

— Вирішуючи працювати з процедурами моніторингу Європейської соціальної хартії, національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності повинні встановити, які положення Європейської соціальної хартії є юридично обов'язковими для конкретної держави, шляхом перевірки, які положення були прийняті відповідною державою-сторонаю. Цю інформацію можна знайти в [таблиці прийнятих положень](#).

Європейський комітет із соціальних прав

— Європейський комітет із соціальних прав здійснює моніторинг впровадження Європейської соціальної хартії державами-сторонами. Європейський комітет із соціальних прав — це орган, який складається з 15 незалежних експертів та експерток, обраних [Комітетом міністрів](#) Ради Європи. Його 15 членів обираються на строк тривалістю шість років з можливістю одноразового продовження.

— Європейський комітет із соціальних прав контролює впровадження Європейської соціальної хартії державами-сторонами за допомогою таких процедур:

- ▶ процедура розгляду колективних скарг;
- ▶ процедура подання доповідей про прийняті положення;
- ▶ процедура подання спеціальних доповідей.

- Європейський комітет із соціальних прав приймає «висновки» щодо національних звітів від держав-сторін та «рішення» щодо колективних скарг, поданих уповноваженими організаціями. Тлумачення Європейським комітетом із соціальних прав кожного положення Європейської соціальної хартії можна знайти в [Дайджесті практики Європейського комітету із соціальних прав](#). Дайджест також містить презентацію основних принципів тлумачення Хартії та опис процедур звітності й розгляду колективних скарг.
- Оскільки рішення та висновки стосуються обов'язкових правових положень і приймаються органом моніторингу, створеним Хартією та відповідними протоколами, відповідна держава повинна їх дотримуватися. Однак, якщо рішення та висновки не підлягають безпосередньому виконанню у національних правових системах, вони встановлюють норми права та можуть закласти основу для позитивних зрушень у соціальних правах як через законодавство, так і через практику на національному рівні.
- Крім того, Європейський комітет із соціальних прав готує звіти у відповідь на звіти держав-сторін щодо неприйнятих положень або щодо їхніх ad hoc звітів (див. нижче).
- Більше інформації про функціонування Європейського комітету із соціальних прав можна знайти в його [Правилах на вебсайті Європейської соціальної хартії](#).

Контактні дані

Департамент соціальних прав
Генеральний директорат прав людини та верховенства права

Рада Європи
1, quai Jacoutot
F – 67075 Strasbourg Cedex
Ел. пошта: Social.Charter@coe.int
Вебсайт: www.coe.int/socialcharter
X: [@CoESocialRights](#)

Процедура розгляду колективних скарг

Що таке процедура розгляду колективних скарг?

- Процедура розгляду колективних скарг була запроваджена [Додатковим протоколом, який передбачає систему колективного оскарження](#), прийнятим у 1995 році.
- Процедура розгляду колективних скарг спрямована на покращення реалізації соціальних прав, гарантованих Хартією, і посилення участі соціальних партнерів та суб'єктів громадянського суспільства. Її мета полягає в досягненні цих цілей шляхом надання можливості конкретним організаціям подавати скарги на держави-сторони Європейської соціальної хартії щодо ймовірного незастосування цього договору належним чином.
- Варто зазначити, що держави-сторони Європейської соціальної хартії не зобов'язані ратифікувати Додатковий протокол, який передбачає систему колективного оскарження, хоча їм наполегливо рекомендується це зробити. Таким чином, національним інституціям з прав людини та національним органам з питань рівності рекомендується перевіряти, чи ратифікувала конкретна держава Додатковий протокол, який передбачає систему колективного оскарження (лише підписання недостатньо), або в якості альтернативи погодилася дотримуватися процедури розгляду колективних скарг шляхом подання заяви, передбаченої статтею D (2) переглянутої Хартії (Болгарія, Словенія та Іспанія зробили таку заяву). Тільки після цього колективні скарги можуть бути подані щодо держави. Актуальну інформацію можна знайти в [таблиці підписів та ратифікацій](#) Додаткового протоколу до Європейської соціальної хартії, який передбачає систему колективного оскарження. Наразі 16 держав-сторін Хартії погодилися дотримуватися процедури, отже, щодо них можуть бути подані скарги.

Які організації можуть подати скаргу до Європейського комітету із соціальних прав?

— Відповідно до статті 1 Додаткового протоколу конкретним організаціям дозволяється подавати скаргу до Європейського комітету із соціальних прав, якщо вони вважають, що держава-сторона Європейської соціальної хартії (та Додаткового протоколу) не змогла належним чином імплементувати Хартію. До таких організацій належать:

▶ деякі міжнародні організації роботодавців і профспілок. До них відносяться: [Європейська конфедерація профспілок \(ETUC\)](#) для робітників, Конфедерація європейського бізнесу ([Business Europe](#)) та [Міжнародна організація роботодавців \(OIE\)](#) для роботодавців;

▶ міжнародні неурядові організації, які мають консультативний статус при Раді Європи і які включені у список, складений з цією метою ([список Міжнародних неурядових організацій \(далі - МНУО\), які мають право подавати колективні скарги](#)). Більше інформації про запит, поновлення або умови для отримання МНУО права подавати скарги до Європейського комітету із соціальних прав можна знайти на вебсайті Ради Європи;

▶ представницькі національні організації роботодавців і профспілок, що знаходяться під юрисдикцією держави-учасниці, на яку вони подали скаргу;

▶ крім того, будь-яка держава може надати представницьким національним НУО в межах своєї юрисдикції право подавати скарги на неї (шляхом подання «заяви» згідно з [Додатковим протоколом, який передбачає систему колективного оскарження, або на підставі статті D52 переглянутої Хартії залежно від обставин](#)). Поки що це зробила лише Фінляндія.

— Зауважте, що національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності не можуть подавати скаргу до Європейського комітету із соціальних прав. Проте вони можуть сконтактувати з будь-якою з вищенаведених організацій та підтримувати їх протягом цього процесу. [Європейська мережа національних інституцій з прав людини та Європейська мережа органів з питань рівності](#), які є зареєстрованими некомерційними організаціями, можуть це зробити лише за умови, що їм надано [консультативний статус при Раді Європи](#).

Яким чином організації можуть подати скаргу до Європейського комітету із соціальних прав?

— Для того, щоб колективну скаргу було визнано прийнятною, вона повинна відповідати різним критеріям. Ці критерії викладені в Додатковому протоколі та в Правилах Європейського комітету із соціальних прав, а також витлумачені в індивідуальних рішеннях про прийнятність.

- ▶ Скаргу потрібно подавати в письмовій формі.
- ▶ Скарга повинна бути адресована Виконавчому секретарю Європейського комітету із соціальних прав, який діє від імені Генерального секретаря Ради Європи.
- ▶ Скаргу слід надсилати за такою адресою:
Департамент соціальних прав
Генеральний директорат з прав людини та верховенства права, Рада Європи
1, quai Jacoutot, F-67075 Strasbourg Cedex, France
Ел. пошта: social.charter@coe.int
- ▶ У скарзі має бути чітко вказана назва та контактні дані організації, яка подає скаргу.
- ▶ Скарга повинна бути підписана особою, уповноваженою представляти організацію, яка подає скаргу, і повинна продемонструвати, що особа, яка подає та підписує скаргу, має право представляти організацію.
- ▶ Скарга повинна містити підтвердження, що організація, яка подає скаргу, має на це право в межах процедури розгляду колективних скарг (див. вище підрозділ «Які організації можуть подавати скаргу до Європейського комітету із соціальних прав?»).
- ▶ Якщо скарга подається міжнародними органами, вона повинна бути складена однією з офіційних мов Ради Європи (англійською або французькою).
- ▶ Якщо скарга подається національними організаціями, вона повинна бути складена державною мовою або однією з офіційних мов відповідної держави-сторони.
- ▶ Скарга повинна стосуватися держави-сторони Європейської

соціальної хартії, яка погодилася дотримуватися процедури розгляду колективних скарг (див. вище підрозділи «Два договори» та «Що таке процедура розгляду колективних скарг?»).

► Скарга повинна стосуватися одного або кількох положень Хартії, прийнятих відповідною державою-стороною (див. вище підрозділ «Спеціальна система»).

► У скарзі повинно зазначитися, в якій частині відповідна держава-сторона не забезпечила задовільного застосування цього положення (разом з доказами, відповідними аргументами та підтверджуючими документами).

► Скарга повинна піднімати питання стосовно невідповідності закону або практики держави одному або кільком положенням Хартії; скарги про окремі ситуації не можуть бути подані.

Як працює процедура розгляду колективних скарг?

Прийнятність

— Європейський комітет із соціальних прав розглядатиме всі вищезазначені пункти (див. розділ «Яким чином організації можуть подати скаргу до Європейського комітету із соціальних прав?») та ухвалить рішення про прийнятність скарги.

Провадження

— Якщо Європейський комітет із соціальних прав визнає, що скарга є прийнятною, він запропонує відповідній державі надати письмові пояснення по суті скарги та запропонує організації, яка подала скаргу, відповісти на такі пояснення. Згодом можуть бути проведені публічні слухання на вимогу однієї зі сторін або з ініціативи Європейського комітету із соціальних прав.

Розгляд справи по суті

— Європейський комітет із соціальних прав розглядатиме усі аргументи й докази, представлені в ході провадження, та ухвалить рішення по суті скарги. Таке рішення встановлює, чи відповідає Європейській соціальній хартії законодавство та/або практика держави, якої стосується скарга.

Імплементация

— Відповідна держава повинна імплементувати рішення Європейського комітету із соціальних прав. Проте рішення не підлягає безпосередньому виконанню судами відповідної держави. Нагляд за виконанням рішення здійснюється Комітетом міністрів Ради Європи, який може прийняти резолюцію або направити рекомендацію відповідній державі. У будь-якому випадку Комітет міністрів не може скасувати правову оцінку, надану Європейським комітетом із соціальних прав.

Подальша звітність про наступні дії

— Якщо Європейський комітет із соціальних прав встановлює порушення Європейської соціальної хартії у своєму рішенні по суті скарги, відповідна держава повинна надати інформацію про вжиті заходи для виконання цього рішення. У такому разі відповідна держава повинна подати звіт про наступні дії (один звіт щодо рішення, в якому встановлені порушення) через два роки після прийняття Комітетом міністрів рекомендації стосовно відповідного рішення.

— Європейський комітет із соціальних прав розгляне звіт про наступні дії для визначення, чи привела відповідна держава ситуацію у відповідність до Європейської соціальної хартії, та опублікує висновки з цього приводу. Ці висновки будуть передані Комітету міністрів і, залежно від оцінки Європейського комітету із соціальних прав, Комітет міністрів може закрити справу з ухваленням резолюції або прийняти (другу) рекомендацію.

— Звіти про наступні дії, подані державами-учасницями, а також висновки (оцінки) Європейського комітету із соціальних прав на основі таких звітів будуть оприлюднені на вебсайті.

Невідкладні заходи

— Європейський комітет із соціальних прав може вимагати від відповідної держави вжити невідкладні заходи для уникнення ризику серйозної непоправної шкоди щодо прав, визнаних Європейською соціальною хартією (Правило 36). Ця вимога може бути висунута в будь-який момент під час провадження. Вона може бути висунута з ініціативи Європейського комітету із соціальних прав або за запитом організації-скаржника.

— Якщо організація-скаржник вимагає невідкладних заходів, вона повинна вказати: підстави, через які повинні бути вжиті ці заходи; можливі наслідки відмови від вжиття цих заходів; конкретні заходи, що вимагаються. Відповідно до Правила 36 §3 Комітет встановлює кінцевий термін подачі державою-відповідачкою вичерпної інформації щодо імплементації будь-яких зазначених невідкладних заходів.

Яким чином національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності можуть надати зауваження при розгляді скарг, поданих іншими організаціями?

— Згідно з Правилами 32 і 32А [Правил Європейського комітету із соціальних прав](#) треті сторони можуть долучитися до розгляду колективної скарги, до якої вони не мають безпосереднього відношення.

► Відповідно до Правила 32 Європейський комітет із соціальних прав може запропонувати міжнародним організаціям роботодавців і профспілок надати зауваження в якості третіх сторін щодо скарг, поданих національними організаціями роботодавців та профспілок або поданих неурядовими організаціями. Така пропозиція стосується [Європейської конфедерації профспілок \(ETUC\)](#) для робітників, а також Конфедерації європейського бізнесу ([Business Europe](#)) та [Міжнародної організації роботодавців \(OIE\)](#) для роботодавців. Їхні зауваження будуть передані державі-відповідачці та організації, яка подала скаргу.

► Європейський комітет із соціальних прав може також запропонувати державам, які погодилися дотримуватися процедури колективного оскарження, але яких не стосується скарга, подати коментарі в якості третіх сторін.

► Крім того, згідно з Правилем 32А Європейський комітет із соціальних прав може запропонувати будь-якій організації, установі або особі, якій вважає за необхідне, подати зауваження в якості третіх сторін (у тому числі національним інституціям з прав людини та національним органам з питань рівності та їхні мережі [ENNHRI](#) та [EQUINET](#)). Зауваження третіх сторін потрібно подавати в строк, встановлений Комітетом (загалом, максимум протягом двох місяців). Вони повинні бути чіткими, стислими, стосуватися конкретного питання, що розглядається в скарзі, та аргументованими, і уникати розширення обсягу скарги. Зауваження третіх сторін будуть передані державі-відповідачці та організації,

яка подала скаргу. Крім того, національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності та їхні мережі також можуть вказати Європейському комітету із соціальних прав свою зацікавленість у поданні зауважень в якості третіх сторін стосовно колективної скарги, яка знаходиться на розгляді. Для цього їм потрібно звернутися до Секретаріату Європейської соціальної хартії.

Де можна знайти інформацію про попередні колективні скарги?

- Практику Європейського комітету із соціальних прав можна знайти в базі даних [HUDOC](#), що стосується Європейської соціальної хартії.
- [HUDOC](#) дозволяє читачам звузити пошук шляхом обрання конкретних видів документів, що стосуються колективних скарг, залежно від того, що їх цікавить (рішення про прийнятність, рішення по суті, вимоги вжити невідкладних заходів, рішення про припинення розгляду скарги, окремі думки або наступні дії щодо рішень). [HUDOC](#) також дозволяє читачам звузити пошук шляхом обрання конкретних параметрів попередніх колективних скарг залежно від того, що їх цікавить (конкретні положення Європейської соціальної хартії, держави або організації-скаржники, яких стосуються попередні рішення).
- Окрім того, вебсайт Європейської соціальної хартії містить інформацію про всі [скарги, які розглядаються та розглянуті скарги](#). У цей перелік включаються всі документи, якими обмінювалися під час процедури розгляду колективних скарг, стосовно кожного скаржника (тобто подані скарги, зауваження, подання та відповіді від сторін і третіх сторін, а також результати, досягнуті Європейським комітетом із соціальних прав).
- Більше інформації про процедуру розгляду колективних скарг можна знайти у [Правилах Європейського комітету із соціальних прав](#) (див. частину VIII, Правила 23-40) або [на відповідній сторінці на вебсайті Ради Європи](#).

Процедура звітності щодо прийнятих положень

Що таке процедура звітності щодо прийнятих положень?

- Процедура звітності була запроваджена [Європейською соціальною хартією 1961 року](#) (див. частину IV) та змінена [Туринським протоколом від 1991 року](#). Незважаючи на те, що Туринський протокол не набрав чинності, його застосовують на основі одноголосного [рішення від 1991 року, прийнятого Комітетом міністрів](#).
- Процедура звітності спрямована на покращення реалізації соціальних прав, гарантованих Європейською соціальною хартією, та сприяння постійному діалогу між державами-сторонами, організаціями громадянського суспільства, національними інституціями з прав людини та національними органами з питань рівності. Її мета полягає в досягненні цих цілей, пропонуючи державам подавати регулярні звіти про імплементацію Європейської соціальної хартії та надаючи можливість конкретним організаціям, у тому числі національним інституціям з прав людини та національним органам з питань рівності, подавати додаткові коментарі та інформацію.
- Усі держави-сторони будь-якої редакції Європейської соціальної хартії повинні подавати регулярні звіти про імплементацію Європейської соціальної хартії. Проте права, про які держави повинні звітувати, залежатимуть від тієї редакції Європейської соціальної хартії, яку вони ратифікували (див. вище підрозділ «[Два договори](#)»), та від положень, які вони прийняли (див. вище підрозділ «[Спеціальна система](#)»). Тому національним інституціям з прав людини та національним органам з питань рівності рекомендується перевіряти цю інформацію.
- Більше інформації про процедуру звітності можна знайти в [Правилах Європейської соціальної хартії](#) (див. частину VII, Правила 19-22).

Які організації можуть подавати додаткову інформацію разом з національними звітами?

- Згідно зі статтями 23 (1) та 27 (2) [Європейської соціальної хартії](#) зі змінами за [Туринським протоколом](#), деякі міжнародні організації роботодавців та профспілок мають право подавати коментарі та інформацію разом з національними звітами до Європейського комітету із соціальних прав. До них належать: національні афілійовані члени [Європейської конфедерації профспілок \(ETUC\)](#) для робітників, а також Конфедерація європейського бізнесу ([Business Europe](#)) та [Міжнародна організація роботодавців](#) (OIE) для роботодавців.
- Зауважте, що держави-сторони Європейської соціальної хартії зобов'язані надавати копії своїх національних звітів національним членам цих організацій.
- Відповідно до багаторічної практики Європейського комітету із соціальних прав та Правила 21А його Правил інші організації, установи та юридичні особи можуть подавати коментарі щодо національних звітів. До них належать (міжнародні) неурядові організації, а також національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності.
- Зауважте, що те, які коментарі та яким чином будуть враховані, належить виключно до компетенції Європейського комітету із соціальних прав.

Яким чином організації можуть подавати додаткову інформацію до Європейського комітету із соціальних прав?

- Коментарі щодо національних звітів потрібно подавати до Секретаріату Європейської соціальної хартії до 30 червня того року, протягом якого [Європейський комітет із соціальних прав](#) розглядає національний звіт. Цей строк був встановлений, коли національні звіти подавалися в грудні ([Правила Європейського комітету із соціальних прав, далі - Правила ЄКСП \(ECSR\)](#)). Можливі винятки, якщо звіти держав затримуються. Строки своєчасно оприлюднюються на вебсайті.
- Національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності можуть подавати коментарі або додаткову інформацію щодо звітів держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, та щодо звітів держав, які прийняли процедуру розгляду колективних скарг.

— Немає конкретного формату, якого повинні дотримуватися національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності при поданні коментарів щодо національних звітів до Європейського комітету із соціальних прав у контексті процедури звітності. Проте Комітет приймає звіти, які:

- ▶ враховують анкету, направлену державам-сторонам на початку звітного циклу;
- ▶ надають конкретну та детальну інформацію щодо питань, які залишаються без уваги або недостатньо розглянуті в звіті країни;
- ▶ враховують попередню перевірку та висновок Комітету щодо відповідної статті;
- ▶ відповідають на питання, висунуті Комітетом в ході попередньої перевірки відповідного положення.

Як працює процедура звітності щодо прийнятих положень?

Графік подання звітності

Після прийняття [Комітетом міністрів у 2022 році рішення про реформу Європейської соціальної хартії](#), для цілей процедури звітності положення Європейської соціальної хартії були поділені на дві групи (вже не чотири).

Ці дві групи положень такі:

- ▶ Група 1: Стаття 1 — стаття 2 — стаття 3 — стаття 4 — стаття 5 — стаття 6 — стаття 8 — стаття 9 — стаття 10 — стаття 18 — стаття 19 — стаття 20 — стаття 21 — стаття 22 — стаття 24 — стаття 25 — стаття 28 — стаття 29.
- ▶ Група 2: Стаття 7 — стаття 11 — стаття 12 — стаття 13 — стаття 14 — стаття 15 — стаття 16 — стаття 17 — стаття 23 — стаття 26 — стаття 27 — стаття 30 — стаття 31.

Запитання

— Для того, щоб зробити процедуру більш сфокусованою та полегшити тягар подання звітів для держав після [реформи Європейської соціальної хартії 2022 року](#), Європейський комітет із соціальних прав та Урядовий комітет повинні готувати так звані «цільові запитання». Ці запитання передаються державам-сторонам на початку року, протягом якого подаються звіти.

Подання звітів державами, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг

— Після реформи 2022 року всі держави, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, повинні кожні два роки подавати звіт про положення, що входять до однієї з двох вищевказаних груп. Відповідно, всі прийняті положення Хартії стосовно кожної держави підлягають перевірці кожні чотири роки. Звіти стосовно цієї категорії слід подати до 31 грудня відповідного року.

Звіти держав, які прийняли процедуру розгляду колективних скарг

— З 2022 року всі держави, які прийняли процедуру розгляду колективних скарг, повинні кожні чотири роки подавати звіт щодо положень, які входять до однієї з двох вищевказаних тематичних груп. Відповідно, всі прийняті положення Хартії підлягають перевірці стосовно кожної держави кожні вісім років. Звіти стосовно цієї категорії потрібно подати до 31 грудня відповідного року.

Зустрічі

— Європейський комітет із соціальних прав може вирішити організувати зустріч з представниками держави з власної ініціативи або за запитом відповідної держави з метою обговорення деталей національного звіту. Міжнародні організації роботодавців та міжнародні профспілки, яким дозволено подавати коментарі разом з національними звітами, в деяких випадках будуть запрошені взяти участь у таких зустрічах, та вони можуть повідомити про це свої національні членські організації. Національні організації роботодавців, національні профспілки, а також національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності, (М)НУО можуть бути запрошені взяти участь у таких зустрічах, якщо відповідна держава дає на це згоду (Правило 21).

Висновки

— Європейський комітет із соціальних прав розглядатиме всі звіти та коментарі, отримані в ході процедури, а також будь-яку інформацію, отриману на зустрічах. Потім він приймає висновки щодо імплементації Європейської соціальної хартії кожною відповідною державою. За останні роки Європейський комітет із соціальних прав приймав висновки в січні, а в березні вони були опубліковані.

Наступні дії

— Відповідна держава повинна дотримуватися висновків Європейського комітету із соціальних прав. Проте висновки не підлягають безпосередньому виконанню судами відповідної держави. Наступні дії щодо висновків перевіряє Комітет міністрів Ради за допомогою процедури наступних дій (див. нижче).

— Якщо Європейський комітет із соціальних прав у своїх висновках встановлює порушення Європейської соціальної хартії, відповідна держава повинна надати інформацію про заходи, вжиті для виконання цих висновків, при поданні свого наступного національного звіту. [Наступні дії щодо висновків](#) забезпечуються Комітетом міністрів Ради Європи після пропозицій [Урядового комітету](#), який складається з представників держав-сторін Хартії та спостерігачів, які представляють європейські профспілки та організації роботодавців.

— У кінці кожного циклу здійснення контролю Комітет міністрів ухвалює резолюцію на основі пропозицій Урядового комітету, що містить індивідуальні вказівки для відповідної держави-сторони. Якщо відповідна держава-сторона не вживає заходів, тоді Комітет міністрів на основі пропозицій Урядового комітету надає рекомендацію, звертаючись до держави з проханням виправити ситуацію в законодавстві та/або на практиці. У результаті [реформи Європейської соціальної хартії 2022 року](#) більше уваги приділяється рекомендаціям, що можуть включати відповідні технічні зустрічі, обмін кращою практикою та проекти співпраці.

— Більше інформації про процедуру звітності та наступні дії щодо висновків можна знайти на [вебсайті Ради Європи](#).

Де можна знайти відповідну документацію про попередні звіти щодо прийнятих положень?

— Практику Європейського комітету із соціальних прав можна знайти в базі даних [HUDOC](#), що стосується Європейської соціальної хартії.

— [HUDOC](#) дозволяє читачам звузити пошук шляхом обрання конкретних видів документів, що стосуються процедури звітності, залежно від того, що їх цікавить (висновки, заяви про тлумачення, окремі думки або наступні дії щодо висновків). [HUDOC](#) також дозволяє читачам звузити пошук шляхом обрання конкретних параметрів попередніх циклів звітності залежно від того, що їх цікавить (конкретні положення Європейської соціальної хартії,

держави або результати (не)відповідності, пов'язані з попередніми циклами звітності).

— Попередні національні звіти та подання (в тому числі від (М)НУО та профспілок) можна знайти на [вебсторінці профілів країн](#) на вебсайті Європейської соціальної хартії.

Процедура звітності щодо неприйнятих положень

- Процедура звітності щодо неприйнятих положень має на меті заохотити держави-сторони поступово прийняти усі положення Хартії.
- Згідно зі статтею 22 [Хартії 1961 року](#) Комітет міністрів може звернутися до держав із проханням направляти звіти з належною періодичністю стосовно положень Хартії, які вони не прийняли на момент ратифікації або затвердження, або в подальших повідомленнях. Імплементация цього положення стала обов'язковою після прийняття [Комітетом міністрів рішення у 2002 році](#), за підсумками якого держави, що ратифікували переглянуту Європейську соціальну хартію, повинні звітувати про неприйняті положення кожні п'ять років після дати ратифікації.
- У вересні 2022 року Європейський комітет із соціальних прав ухвалив [рішення](#) про подальше застосування процедури щодо неприйнятих положень у посиленій спосіб усіма державами-учасницями будь-якої редакції Хартії (редакції 1961 року або редакції 1996 року).

Як працює процедура звітності щодо неприйнятих положень?

Функціонування

- Держави-учасниці повинні подавати письмову інформацію відповідно до попередньо встановленого графіка (див. [Додаток 2](#) до цього посібника). Європейський комітет із соціальних прав розглядатиме цю інформацію та проводитиме двосторонні зустрічі з відповідною державою, якщо вважатиметься, що це має додаткову цінність для процедури. Згодом Європейський комітет із соціальних прав готує звіт щодо кожної держави, який містить необов'язкову оцінку національної ситуації та який ґрунтується на доступній йому інформації (або поданої державою письмової інформації або інформації, отриманої в контексті зустрічей).

— Згідно з Правилем 21А [Правил](#) Європейського комітету із соціальних прав національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності, а також організації громадянського суспільства (в тому числі (М) НУО та профспілки) можуть подавати коментарі щодо наданої державами письмової інформації не пізніше ніж через три місяці після оприлюднення вказаного документа на вебсайті Ради Європи. Окрім того, у випадку доцільності та з ініціативи Європейського комітету із соціальних прав або держав-сторін можуть бути організовані двосторонні зустрічі з відповідними державами та за участі національних соціальних партнерів і представників громадянського суспільства.

Графік

Письмову інформацію про неприйняті положення потрібно подавати кожні п'ять років відповідно до графіка, наведеного в Додатку 2. Звіти потрібно подавати до 31 березня відповідного року.

Процедура звітності ad hoc

Що таке процедура звітності ad hoc?

- Після [ухвалення рішення Комітетом міністрів у 2022 році, яке призвело до реформи Європейської соціальної хартії 2022 року](#), держави-сторони можуть отримати запит подати звіт *Ad hoc* для аналізу або перегляду Європейським комітетом із соціальних прав. Такі звіти можуть вимагатися, якщо виникають нові або критичні питання з широкою або наскрізною сферою застосування чи загальноєвропейського масштабу.
- Після вищевказаного рішення у 2023 році Європейський комітет із соціальних прав та Урядовий комітет прийняли рішення про звіт *ad hoc* про кризу вартості життя від усіх держав-сторін Європейської соціальної хартії.
- Предмет та строки подання звіту *ad hoc* визначаються Європейським комітетом із соціальних прав та Урядовим комітетом.

Як працює процедура звітності ad hoc?

- Як зазначено в [рішенні Комітету міністрів від 2022 року](#) Європейському комітету із соціальних прав пропонується розглядати надану відповідними державами інформацію, після чого він може надати загальний огляд ситуації та широкий правовий аналіз з позиції Хартії (такі коментарі можуть включати положення про тлумачення). Проте Європейський комітет із соціальних прав може не надавати висновки щодо відповідності ситуації положенням Хартії у контексті процедури звітності *ad hoc*.
- Згідно з [Правилем 21А Правил](#) Європейського комітету із соціальних прав інші організації, установи та юридичні особи можуть подавати коментарі щодо звіту держав *ad hoc*: профспілки та організації роботодавців, (М) НУО, національні інституції з прав людини та національні органи з питань рівності. Зауважте, що рішення про те, які коментарі та яким чином будуть враховані належить виключно до компетенції Європейського комітету із соціальних прав.
- Наступні дії повинні передбачати діалог з державами-сторонами та стосуватися відповідних організацій громадянського суспільства, а також відповідних національних інституцій з прав людини та національних органів з питань рівності з метою визначення дій, які можуть знадобитися

для забезпечення дотримання зобов'язань, що виникають з Хартії. Крім того, Урядовий комітет Європейської соціальної хартії може запропонувати, щоб додаткові вказівки або загальні рекомендації стосувалися усіх держав-учасниць Ради Європи.

Де можна знайти відповідну документацію щодо процедур звітності ad hoc?

Звіти ad hoc, подані державами-сторонами, можна знайти на [вебсторінці профілів країн Європейської соціальної хартії](#).

Додаток 1:

Графік подання звітів щодо прийнятих положень та звітів ad hoc і графік висновків Європейського комітету із соціальних прав (див. також онлайн тут)

Рік	Подання звітів	Висновки Європейського комітету із соціальних прав
2023	Звіт ad hoc ²	
2024	27 держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо першої групи положень	Аналіз ЄКСП звітів ad hoc ³
2025	16 держав, які прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо першої групи положень	Висновки ЄКСП стосовно 27 держав (перша група положень)
2026	27 держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо другої групи положень	Висновки ЄКСП стосовно 16 держав (перша група положень)
2027		Висновки ЄКСП стосовно 27 держав (друга група положень)
2028	27 держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо першої групи положень	
2029	16 держав, які прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо другої групи положень	Висновки ЄКСП стосовно 27 держав (перша група положень)
2030	27 держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо другої групи положень	Висновки ЄКСП стосовно 16 держав (друга група положень)

¹ У 2023 році Європейський комітет із соціальних прав (далі - ЄКСП) розглянув останні звіти, подані згідно з попередньою системою звітності.

² З метою управління переходом від поточного порядку звітності до нового та для уникнення звітування про ті самі положення два роки поспіль, у 2023 році передбачено розпочати звітування зі звіту ad hoc замість обов'язкового.

³ Розгляд Урядовим комітетом наступного року з подальшою передачею до Комітету міністрів. Це стосується кожного року.

2031		Висновки ЄКСП стосовно 27 держав (друга група положень)
2032	27 держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо першої групи положень	
2033	16 держав, які прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо першої групи положень	Висновки ЄКСП стосовно 27 держав (перша група положень)
2034	27 держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо другої групи положень	Висновки ЄКСП стосовно 16 держав (перша група положень)
2035		Висновки ЄКСП стосовно 27 держав (друга група положень)
2036	27 держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо першої групи положень	
2037	16 держав, які прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо другої групи положень	Висновки ЄКСП стосовно 27 держав (перша група положень)
2038	27 держав, які не прийняли процедуру розгляду колективних скарг, подають звіти щодо другої групи положень	Висновки ЄКСП стосовно 16 держав (друга група положень)

Додаток 2:

Графік подання письмової інформації в контексті процедури звітності щодо неприйнятих положень

Рік	Подання письмової інформації щодо неприйнятих положень (до 30 червня)
2023	Держави-сторони переглянутої Хартії: Боснія і Герцеговина, Латвія, Швеція + Держави-сторони Хартії 1961 року: Хорватія, Чеська Республіка, Данія, Ісландія
2024	Держави-сторони переглянутої Хартії: Андорра, Вірменія, Азербайджан, Бельгія, Угорщина, Італія, Румунія, Сербія, Словацька Республіка, Словенія + Держави-сторони Хартії 1961 року: Люксембург, Польща, Сполучене Королівство
2025	Держави-сторони переглянутої Хартії: Болгарія, Кіпр, Естонія, Грузія, Ірландія, Мальта, Чорногорія + Держави-сторони Хартії 1961 року: н/д
2026	Держави-сторони переглянутої Хартії: Австрія, Німеччина, Греція, Литва, Республіка Молдова, Нідерланди, Норвегія, Україна + Держави-сторони Хартії 1961 року: н/д
2027	Держави-сторони переглянутої Хартії: Албанія, Фінляндія, Північна Македонія, Туреччина + Держави-сторони Хартії 1961 року: н/д
2028	Держави-сторони переглянутої Хартії: Боснія і Герцеговина, Латвія, Швеція + Держави-сторони Хартії 1961 року: Хорватія, Чеська Республіка, Данія, Ісландія
2029	Держави-сторони переглянутої Хартії: Андорра, Вірменія, Азербайджан, Бельгія, Угорщина, Італія, Румунія, Сербія, Словацька Республіка, Словенія + Держави-сторони Хартії 1961 року: Люксембург, Польща, Сполучене Королівство
2030	Держави-сторони переглянутої Хартії: Болгарія, Кіпр, Естонія, Грузія, Ірландія, Мальта, Чорногорія + Держави-сторони Хартії 1961 року: н/д

Європейська соціальна хартія, прийнята в 1961 році та переглянута в 1996 році, є аналогом Європейської конвенції з прав людини у сфері економічних та соціальних прав. Вона гарантує широкий спектр прав людини, що стосуються працевлаштування, житла, охорони здоров'я, освіти, соціального захисту та добробуту.

Жоден інший юридичний документ на загальноєвропейському рівні не забезпечує такий багатосторонній та повний захист соціальних прав, як це робить Хартія.

Таким чином, Хартія вважається соціальною конституцією Європи та виступає важливим елементом архітектури із захисту прав людини континенту.

www.coe.int/socialcharter

 CoESocialRights

Рада Європи є провідною організацією із захисту прав людини на континенті. Вона складається із 46 держав-учасниць, зокрема всіх членів Європейського Союзу. Усі держави-учасниці Ради Європи підписали Європейську конвенцію з прав людини – договір, спрямований на захист прав людини, демократії та верховенства права. Європейський суд з прав людини здійснює нагляд за виконанням положень Конвенції в державах-учасницях Ради Європи.

www.coe.int

European
Social
Charter

Charte
sociale
européenne

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE